

Dokument o upravljanju, izgradnji in razvoju knjižnične zbirke v strokovni knjižnici URI Soča

Uvod

Strokovna knjižnica Univerzitetnega rehabilitacijskega inštituta Republike Slovenije Soča (URI Soča) organizira in opravlja informacijsko dokumentacijsko dejavnost in naloge javne specialne knjižnice za področje fizikalne in rehabilitacijske medicine v Sloveniji. Deluje v skladu s poslanstvom matične organizacije. Svojo zbirko gradi in dopolnjuje s publikacijami, ki se vsebinsko navezujejo na področje fizikalne in rehabilitacijske medicine ter sorodnih znanstvenih področij: rehabilitacijskega inženiringa, ortotike in protetike, zdravstvene nege, delovne terapije, fizioterapije, psihologije, psihiatrije, farmacije, socialnega dela, poklicne in zaposlitvene rehabilitacije ipd.

Knjižnica izvaja knjižnično dejavnost kot javno službo in je odprta za širšo javnost. Uporabniki knjižnice so strokovnjaki zgoraj naštetih področij. Knjižnico in njene storitve uporablajo zaposleni v matični ustanovi in zunanjí uporabniki (drugi strokovnjaki oz. zainteresirana strokovna javnost, raziskovalci, študenti ipd).

Namen dokumenta

Dokument opredeljuje politiko izgradnje, upravljanja in razvoja knjižnične zbirke kot podlago za načrtno, sistematično in transparentno gradnjo knjižnične zbirke ter zagotavljanje drugih informacijskih virov v skladu z usmeritvijo URI Soča, veljavno zakonodajo, standardi in priporočili. Namen dokumenta je določiti osnovna izhodišča in napotke za vsebinsko in formalno izgradnjo ter razvoj knjižnične zbirke, ki bo uspešno sledila potrebam uporabnikov.

Zakonodaja, strokovni standardi in priporočila

- Sklep o spremembah in dopolnitvi Sklepa o ustanovitvi javnega zdravstvenega zavoda Univerzitetni rehabilitacijski inštitut Republike Slovenije – Soča (Uradni list RS, št. 3/23)
- Statut javnega zdravstvenega zavoda Univerzitetni rehabilitacijski inštitut RS Soča Dostopno na: https://www.uri-soca.si/f/docs/Informacija_javnega_znacaja/Statut_URI_Soca_2023.pdf
- Zakon o knjižničarstvu (Uradni list RS, št. 87/01, 96/02 – ZUJIK in 92/15)
- Uredba o osnovnih storitvah knjižnic (Uradni list RS, št. 29/03 in 162/22)
- Pravilnik o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe (Uradni list RS, št. 73/03, 70/08, 80/12 in 28/23)

- Strokovni standardi za specialne knjižnice (26. 11. 2018–25. 11. 2028) (Nacionalni svet za knjižnično dejavnost, 2018) Dostopno na:
https://www.gov.si/assets/ministrstva/MK/DEDISCINA/NSKD/Drugi-dokumenti-ingradiva/51a1ae3669/NSKD_StandSpecKnjiz2018-2028.pdf
- Navodilo za izločanje in odpis knjižničnega gradiva (NUK, 31. 1. 2013) Dostopno na:
<https://www.nuk.uni-lj.si/sites/default/files/doc00771320130131141048.pdf>

Nameni in cilji pridobivanja knjižničnega gradiva in informacijskih virov

Izgradnja in razvoj knjižnične zbirke ter zagotavljanje drugih informacijskih virov sta temeljni nalogi knjižnice in predpogoj za uresničevanje njenega poslanstva. Z izgradnjo in razvojem zbirke knjižnica sledi informacijskim in tehnološkim spremembam ter se prilagaja raziskovalnim in izobraževalnim potrebam uporabnikov. Knjižnično gradivo in informacijske vire pridobiva z namenom, da zgradi in vzdržuje osrednjo knjižnično zbirko s področja fizikalne in rehabilitacijske medicine v Sloveniji. Zbirko redno dopoljuje s knjižničnim gradivom in z informacijskimi viri s sorodnih znanstvenih področij. Z omogočanjem dostopa do knjižničnega gradiva, informacijskih virov in relevantnih strokovno-znanstvenih vsebin zainteresiranim uporabnikom nudi podporo pri znanstvenoraziskovalnemu delu.

Vrste knjižničnega gradiva in informacijskih virov

Knjižnično zbirko strokovne knjižnice URI Soča sestavljajo knjižno gradivo (strokovne monografske publikacije, domača in tuja znanstvena periodika) in neknjižno gradivo (elektronski viri na CD-ROM, USB, spletni izdaje zbornikov in priročnikov URI Soča ipd.).

Strokovne monografske publikacije so v večini dostopne v prostem pristopu; manjši del gradiv starejše letnice knjižnica hrani v skladишču. Zadnji letnik slovenskih tiskanih serijskih publikacij je dostopen v prostem pristopu, starejši letniki vseh serijskih publikacij se hranijo v skladишču. Naročena tuja znanstvena periodika je od leta 2020 dalje dostopna samo v elektronski obliki z računalnikov v mreži URI Soča. Neknjjižno gradivo (izdaje na CD-ROM in USB) je prav tako dostopno v prostem pristopu. Izdaje URI Soča (priročniki, zborniki), ki so izšle izključno v digitalni obliki, so dostopne v posebni rubriki na spletni strani URI Soča.

Knjižnica zaradi omejitev pri financiranju ne omogoča širšega dostopa do licenčnih e-virov, zato je dostop do plačljivih podatkovnih baz omejen. Dostop omogoča do brezplačnih oz. prosto dostopnih spletnih informacijskih virov in sorodnih vsebin.

Posebno zbirko predstavlja Knjižnica za paciente, ki je deluje v osrednjem delu matične organizacije. Vsebuje knjižno gradivo s področja leposlovja (prozna dela), ki je urejeno po sistemu UDK glede na tematiko del. Gradivo je prosto dostopno in deluje po načelu prezenčne izposoje.

Način izbora in pridobivanja knjižničnega gradiva in informacijskih virov

Glavno načelo pri dopolnjevanju knjižnične zbirke je tematska povezanost s strokovno dejavnostjo matične inštitucije. Knjižnica pridobiva gradivo z nakupom, darovi, zamenjavo in lastnimi izdajami. Gradivo nabavlja na slovenskem in tujem trgu od založnikov in knjigotržcev.

Prednostna področja, s katerih knjižnica pridobiva gradivo, so:

- fizikalna in rehabilitacijska medicina
- ortotika in protetika
- fizioterapija
- delovna terapija
- logopedija
- rehabilitacijski inženiring
- psihologija
- poklicna in zaposlitvena rehabilitacija
- zdravstvena nega
- socialno delo

Neprednostna področja so:

- psihiatrija
- nevrologija
- pedagogika
- farmacija
- slovensko leposlovje

Prednost pri pridobivanju gradiv imajo strokovna in znanstvena dela z naštetih področij, temeljna literatura in gradivo ter informacijski viri, ki jih druge sorodne knjižnice nimajo. Po potrebi se zbirka dopolnjuje z drugim gradivom, ki ga matična ustanova in njeni oddelki potrebujejo za svoje delovanje (področje računalništva in informatike, prava, računovodstva, trženja, bibliotekarstva in informacijske znanosti ipd.).

Knjižnica pri dopolnjevanju in razvoju zbirke sledi načelu, da je knjižnična zbirka vsebinsko ustrezna, uravnotežena, izčrna in strokovno objektivno oblikovana ter da sledi izobraževalnim potrebam najširšega kroga uporabnikov. Notranji uporabniki so aktivno vključeni v postopek pridobivanja gradiva; knjižnica jih sprotno poziva k oddaji predlogov za nakup gradiv, ki jih potrebujejo pri svojem strokovnem in raziskovalnem delu. Predloge za nakup potrdi strokovni direktor inštituta.

Na vključitev podarjenega gradiva v zbirko vplivajo: ohranjenost gradiva, relevantnost vsebine in dostopnost oz. dosegljivost v drugih knjižnicah.

Publikacije, ki jih izda URI Soča, knjižnica praviloma hrani v treh izvodih.

Leposlovno gradivo, namenjeno dopolnjevanju zbirke za paciente, knjižnica prejema na podlagi darov fizičnih in pravnih oseb. Kriteriji za uvrstitev v zbirko so:

- vsebinska ustreznost (UDK skupine 82-311.4, 82-311.3, 82-311.6, 82-312.4, 82-312.6, 82-312.9, 82-992)
- ohranjenost gradiva
- stopnja zastopanosti vsebin v obstoječi zbirki

Način razvoja knjižnične zbirke, izločanja in odpisa gradiva

Specialna knjižnica URI Soča gradi knjižnično zbirko na opisane načine in na podlagi navedenih kriterijev, iz zbirke pa sproti izloča nerelevantno gradivo.

Kriteriji za izločanje in odpis strokovnega in leposlovnega gradiva so:

- relevantnost vsebine
- zastarelost
- ohranjenost in nepopolno gradivo
- dvojniki
- založeno in izgubljeno gradivo

Knjižnica izloča in odpisuje:

- gradivo z znanstvenih in s strokovnih področij, s katerimi se URI Soča in njeni zaposleni ne ukvarjajo oz. vsebine niso relevantne za druge (zunanje) uporabnike knjižnice,
- gradivo, ki je vsebinsko zastarelo in ga je mogoče nadomestiti z novejšimi izdajami,
- poškodovano gradivo v takem stanju, da popravilo ni mogoče. V primeru, da gradivo ni dostopno v drugih knjižnicah ali da gre za redke ter vsebinsko pomembne izdaje, se gradivo ohrani v knjižnični zbirki pod posebnimi pogoji (hramba v skladišču, čitalniška izposoja, omejena dostopnost).
- neknjižno gradivo na medijih, ki jih zaradi tehnološkega razvoja ni več mogoče uporabljati. V tem primeru se vsebina prenese na druge medije.
- odvečno gradivo – podvojene izvode, ki niso bili izposojeni že dlje časa (1 leto in več),
- založeno in izgubljeno gradivo; te izvode se nadomesti z drugim izvodom, če je to mogoče.

Postopek izločanja in odpisa poteka na podlagi Navodila za izločanje in odpis knjižničnega gradiva.

Sklep

Strokovna knjižnica URI Soča bo nadaljevala z izborom gradiv, ki vsebinsko podpirajo poslanstvo matične organizacije. Osnovno vodilo pri pridobivanju knjižničnega gradiva bo relevantnost in ažurnost vsebin, pri čemer se bo knjižnica prilagajala raziskovalnim in izobraževalnim potrebam svojih uporabnikov.

Glede na cilje, zapisane v strateškem načrtu URI Soča, bo knjižnica Dokument o gradnji in razvoju knjižnične zbirke pregledala enkrat letno in ga po potrebi posodobila. Tako bo zagotovljena izgradnja kakovostne knjižnične zbirke in zagotovljen dostop do gradiva ter drugih informacijskih virov po meri uporabnikov.

Ljubljana, 20. 12. 2023

Pripravila:

mag. Doroteja Praznik Bračič
vodja knjižnice

dr. Zvone Čadež
direktor

